

Представлено теоретическое обоснование методики «Ситуации принятия управленческих решений», инструкция для исследователей и испытуемых, описание и процедура ее применения. Определена и проверена валидность и надежность методики, описаны средства регистрации результатов, условия проведения обследования.

Ключевые слова: методика «Ситуации принятия управленческих решений», условия проведения, стандартизация, валидность, надежность

The theoretical grounding techniques "Situations management decisions," instruction for researchers and researched, description and procedure for its application. Determined and verified the validity and reliability of the methods described means of registration results, test.

Key words: methods' decision-making situations, "the conditions of, standardization, validity, reliability

І.М. Жмайло

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНОГО СТАТУСУ СІМ'Ї НА ПОЛОЖЕННЯ ПІДЛІТКА В КЛАСНОМУ КОЛЕКТИВІ

У статті розглядається вплив соціально – економічного статусу сім'ї на становлення соціометричного статусу підлітка в класі, аналізуються зв'язані з цим внутрішні процеси функціонування статусної структури класу в цілому. Визначені дослідженні зв'язки та певні закономірності посилюють розуміння міжособистісних взаємин підлітків у сучасних учнівських колективах.

Ключові слова: соціально – економічний статус сім'ї, соціометричний статус учня, взаємини однокласників.

Багаторічний досвід у ролі шкільного психолога надає підстави для підтримки поширеного серед педагогів судження про наявність динамічних змін у взаєминах однокласників. У діагностичній практиці відповідних випадків отримані матеріали, які показують що одним із джерел негативних тенденцій у стосунках учнів у класі є диференціація однокласників за соціально – економічним статусом їх батьків. **Актуальність** наукового аналізу цього питання очевидна. Вивчення взаємин підлітків в умовах шкільного класу надасть можливість, з однієї сторони, поглиблено аналізувати поняття про механізми соціалізації підлітків за суттєвих змін в житті суспільства, а з іншої – сприятиме просуванню в розробці проблеми виховання культури взаємостосунків людей на різних вікових етапах розвитку у сучасному світі.

У цьому актуальному контексті виконане дослідження, фрагмент якого наводиться у пропонованій статті. В ній наведені та проаналізовані результати дослідження питання про вплив соціально – економічного статусу сім'ї (СЕСС) на становлення соціометричного статусу підлітка в класі та пов'язаних з цим внутрішніх процесів функціонування статусної структури класу.

Методологічну та теоретичну базу дослідження складають науково – психологічні уявлення про те, що соціальна функція сім'ї проявляється у спрямованому формуванні в дитини ціннісного ставлення до соціальної дійсності та реалізується, головним чином, через тип виховання, який виражається у ціннісних орієнтаціях батьків, стереотипах їхньої поведінки та загального клімату сім'ї в стосунках. І.С. Кон висловлює пряму настанову про те, що вивчаючи особистість підлітка потрібно враховувати загальні властивості культури суспільства та сім'ї, яким належить підліток, їх соціально – економічне становище. При психологічному аналізі взаємин між учнями в класі А.А. Реан та Я.Л. Коломінський наголошують на понятті «системи ставлень», яка створюється всередині колективу, а особисті взаємини в ньому мають вплив на формування особистості підлітка і на життя класного колективу. Цікавим для нашого дослідження є відзначення Л.А. Пірогом того, що в підліткових колективах також існує соціальне розшарування, яке проявляється у нерівності соціальних можливостей, характері життєвих планів, рівня домагань та способів їх реалізації.

На думку А.Л. Журавльова та А.Б. Купрейченко, реальний економічний статус людини та його суб'єктивні психологічні оцінки частіше всього не відповідають одна одній. Під об'єктивним економічним статусом науковці розуміють «конкретне економічне положення людини, яке визначається реальним джерелом прибутку, наявності у власності нерухомості, цінних банківських паперів, фондів, фірм, та ін.» [3, с.129]. Також автори підкреслюють, що людина переживаючи свою належність до певної соціальної групи веде себе зазвичай у відповідності з її соціальними стандартами, нормами поведінки, прийнятими в ній. Соціальний статус сім'ї – це місце і позиція її, стосовно положення інших сімей, в ієрархічно організованій суспільній структурі, його об'єктивна позиція в ньому. Ми виокремлювали СЕСС за ознаками: матеріальна забезпеченість та рід занять батьків.

Дослідження проводилось за обставин, що питання про СЕСС у родинному і шкільному середовищі відноситься до делікатних питань з правом на захист будь-якої інформації з цього приводу. Це унеможливило використання постановки прямих запитань до досліджуваних підлітків та їх батьків. В результаті в дослідження були включені сім'ї, які презентували три рівня СЕСС, а саме: низький – низький рівень матеріального достатку, де переважають батьки без вищої освіти, професії яких відносяться до сфери обслуговуючого персоналу, або ж сім'ї певних категорій – малозабезпечені, інваліди тощо. Середній – сім'ї з середнім рівнем достатку, підприємці, які працюють або є господарями у сфері мілкого та середнього бізнесу, торгівлі, економісти, фінансисти, службовці, або ж працівники в галузі освіти та медицини: педагоги, викладачі, лікарі, соціальні працівники, психологи тощо. В основному це люди з вищою освітою. І високий – з високим рівнем матеріального достатку, батьки займають керівні посади в середньому та крупному бізнесі, політиці, керівники державних служб, підприємці, банкіри, фінансисти, знамениті актори, фінансисти, тощо.

Інформація, що використовувалась для віднесення сім'ї до певного рівня статусу, черпалась з таких джерел: записи у класному журналі про місце праці та посада батьків, експертна оцінка учителів. Використовувалися матеріали анкети, в якій потрібна інформація «прочитувалася» у відповідях батьків про їх оцінку шкільних успіхів дитини, визначались пріоритетні цінності щодо напрямку та характеру навчання, плани на майбутнє життя підлітка та ін.

Об'єктивно важлива для вирішення завдань дослідження інформація про усвідомлення підлітками СЕС своєї сім'ї розпізнавалася шляхом аналізу спонтанних висловлювань та реплік підлітка. Зазвичай це траплялось у розмовах підлітків між собою і у моменти нервово-психічної напруги – конфліктних ситуаціях. (Цікавими є результати виконання завдання у пілотажному експерименті, в якому підлітки мали співвіднести статус своєї родини з варіантами трьох рівнів статусу. Вони представлені такими варіантами: підліток має адекватне уявлення про СЕС своєї родини - випадки поодинокі); підліток щиро намагається виконати завдання, але відповідь не відповідає реаліям; підліток у очевидній ситуації (з бідної сім'ї безробітних батьків) наполягає: «середній рівень.., хоча ближче до багатих» і протилежний випадок – підліток з очевидним статусом багатой родини явно умисно «прибідняється». Переважна більшість неадекватних відповідей за різних причин і спонук робить спосіб виявлення того, як підліток усвідомлює статус своєї родини, є ненадійним). Достовірність виділення для експерименту сімей за трьома рівнями СЕС. підтримувалась реальним знанням автора психологічного розвитку і обставин життя школяра впродовж тривалого періоду його навчання у школі.

Дослідження проводилося в школах різного типу з відповідними особливостями щодо цілей та вимог до учнів: у загальноосвітній школі з традиційними формами навчання; у гімназії – яка презентує себе як заклад, спрямований на розвиток фізично здорової, освіченої особистості; у ліцеї – ключова ідея навчання – знання, розумовий розвиток.

В обстеженні прийняло участь 12 колективів 7 – 8 класів, що становить 335 досліджуваних. 2 класи ЗНЗ (59 досліджуваних), 6 класів гімназії I (166 досліджуваних), 2 класи гімназії II (53 досліджувані) і 2 класи ліцею (57 досліджуваних). В даній вибірці 46 підлітків із сімей низького соціально – економічного статусу, 228 – середнього та 61 – високого.

Методи дослідження включали: аналіз класних журналів, опитування вчителів, спостереження, соціометричне дослідження Дж.Морено [5].

Результати дослідження та їх аналіз.

Фактор соціально-економічного статусу сім'ї працює вже на етапі оформлення дитини у перший клас школи. Це виявляється з усією очевидністю на суттєво різних кількісних показниках представленості учнів з сімей різного СЕС у перших класах ЗОШ і ліцею. З просуненням по етапах шкільного навчання відбуваються зміни у структурі класу. Серед широкого спектру причин (зміна місця проживання родини, конфлікти, невідповідність навчання здібностям учня, складна адаптація дітей в певних колективах до прийнятих у них

норм і цінностей та ін.) чітко визначається нарощування впливу на цей процес фактору СЕСС: склад класу міняється у соціально – економічному смислі.

Класні колективи за відносно тривалий час шкільного навчання набули свій, притаманний колективу моральний «кодекс» з певними цінностями, нормами, правилами. Кожен її член, знаходиться під впливом прийнятих колективом класу правил і вони не можуть не вносити певні корективи у його погляди, поведінку і стиль міжособистісних стосунків. Цей складний процес перетворень проявляється в класах кожного з означених вище типів у адаптації підлітка до установок і норм поведінки класу. Дослідження свідчить про те, що в ці внутрішньокласні колізії, які відображаються у конкретних формах адаптації підлітка, поряд з іншими, включений фактор СЕСС через конкретне вираження у соціальному статусі підлітка у класі. Картина, яка спостерігається на 7-8 році навчання досліджуваних, відображена в Таблиці №1.

Таблиця №1

Кількісний склад підлітків із сімей різного соціально – економічного статусу в колективах різних типів шкіл

Навчальний заклад	Клас	Кількість учнів із сімей низького СЕС (%)	Кількість учнів із сімей середнього СЕС (%)	Кількість учнів із сімей високого СЕС(%)
ЗНЗ	8А	21	79	
	8В	24	69	7
Гімназія I	7А	11	71	18
	7Б	6,6	86,8	6,6
	7В	16,3	64,7	19
	8А	11	71	18
	8Б	14	76	10
	8В	26	74	
Гімназія II	8А		84	16
	8Б	3,6	71,4	25
Ліцей	7А		62	38
	8А		50	50

Виходячи із градації шкільних колективів по кількісному складу сімей в залежності від соціально – економічного статусу виокремлюються три таких види. Вид I. Шкільні колективи, де переважає кількість сімей із середнього та низького СЕС. В нашому дослідженні це клас ЗОШ (8А) та гімназія I (8В). Вид II. Шкільні колективи, де переважає кількість сімей із середнього СЕС і така ж кількість сімей із низького та високого СЕС. Це учні із ЗОШ (8В), гімназії I (7А,7Б, 7В, 8А,8Б). Вид III. Шкільні колективи, де переважає кількість сімей із середнього та високого СЕС. Це учні класи гімназії II (8А,8Б) та ліцею (7А, 8А).

За отриманими результатами соціометрії, обстежуваних підлітків 7–8-их класів виявлено, що положення підлітка в класі залежить від СЕСС таким чином: менш популярними в колективі являються підлітки із сімей з низьким матеріальним положенням, і збільшується популярність підлітків із зростанням матеріального положення сім'ї. Показники, щодо цієї тенденції відображені у таблиці №2.

Таблиця № 2
Соціометричний статус підлітка в класі в залежності від СЕСС

Соціометричний статус	Низький СЕС (%)	Середній СЕС (%)	Високий СЕС (%)
Низький	32,9	7,4	4,2
Нижче середнього	27,8	12,4	12,6
Середній	26,6	43,6	29,5
Вище середнього	11,4	24,8	41,1
Високий	1,3	12,0	12,6

Так, аж 32,9% підлітків із сімей з низьким СЕС відносяться до низького рівня положення в класному колективі, не мають жодного друга і взаємних виборів. Не можна стверджувати, що таке положення обумовлено матеріальним станом підлітка, але саме ці діти мають певні складнощі в спілкуванні, розвитку, що одразу помічається в колективі. Лише 1,3% підлітків із сімей з низьким СЕС можуть бути так званими «зірками», тобто бути самими популярними, мати багато друзів, багато взаємних виборів. Причому така популярність підлітків з низьким СЕС зустрічається лише в ЗНЗ. 43,6% підлітків із сімей з середнім СЕС займають середнє положення в колективі, хоча серед них є і з низьким рівнем - 7,4%, з нижче середнього - 12,4%, вище середнього – 24,8% і з високим – 12,0%, що швидше залежить від індивідуальних особливостей кожного підлітка. В досліджуваних з високим СЕСС переважає соціометричне положення в класі вище середнього (41,1%) та високе (12,6%), тоді, як з низьким положенням – 4,2%. Отже, з покращенням матеріального положення сімей покращується соціометричний статус підлітка в шкільному колективі.

Емоційне благополуччя підлітка в системі особистих взаємин в класі залежить не тільки від того, скільки однокласників симпатизує йому, але і від того наскільки ці симпатії є взаємними. Якісний аналіз соціометричного обстеження показав, що кількість взаємних виборів між підлітками із різних сімей неоднакова, але існує певна тенденція, яка залежить від СЕСС. Для того, щоб мати можливість порівняти дані про взаємні вибори по результатам різних класів ми вираховували коефіцієнт взаємності (КВ). Для його підрахунку ми брали відношення кількості взаємних виборів (R1) до загальної кількості виборів (R) у відсотках: $KB = R1 : R \cdot 100\%$

Коефіцієнт взаємності може виражати різний характер стосунків, які існують в класі. Він може бути показником згуртованості колективу, а може говорити про розмежованість класу на окремі групки, пари, про відсутність загально виробленої суспільної думки [5, с. 231]

Наскільки ж дійсно можлива дружба між багатим та бідним підлітком? По відповідь на це питання ми звернулися до підрахунку кількості взаємних виборів однокласників із сімей різного СЕС, що наглядно демонструє Таблиця №3.

Таблиця № 3

Кількість взаємних виборів між підлітками із сімей різного СЕС в класі різних навчальних закладів

Навчальний Заклад	Клас	Вид колективу	Кількість взаємних виборів	Коефіцієнт взаємності (%)	Низький – низький СЕС (%)	Низький - середній СЕС (%)	Низький - високий СЕС (%)	Середній – середній СЕС (%)	Середній - високий СЕС (%)	Високий – високий СЕС (%)
ЗНЗ	8А	I	9	21	11,1	11,1		77,8		
	8В	II	16	36	12,6	6,3		62,2	12,6	6,3
Гімназія I	7А	II	15	33	6,7	13,4		53,3	19,9	6,7
	7Б	II	16	35		18,7		62,6	18,7	
	7В	II	18	40	5,6	16,7	11	33,3	16,7	16,7
	8А	II	15	41	3,3		3,3	80		13,4
	8Б	II	14	32	7,1			85,8	7,1	
	8В	I	9	26		22,2		77,8		
Гімназія II	8А	III	14	36				64,3	21,4	14,3
	8Б	II	13	29				46,2	7,6	46,2
Ліцей	7А	III	16	34				50	18,8	31,2
	8А	III	14	32				71,4	28,6	
Всього кількість			169		7	12	3	104	23	20
Всього (%)				47	4,1	7,1	1,8	61,5	13,6	11,8

Із таблиці видно, що дружба між бідним та багатим підлітком у реальному житті можлива лише в 3 випадках, що становить 1,8% із обстежених нами класів. Причому в цих класах (7В та 8А класи, гімназії I) взаємні вибори між підлітками різних соціально – економічних статусів різноманітні і найбільша кількість взаємних виборів взагалі у 7В – 18 пар, що становить 10,7% від загальної кількості всіх взаємних виборів. Швидше за все саме тут найменшим чином матеріальний фактор має вплив на міжособистісні взаємини підлітків, оскільки по кількісному складу сімей з різним соціально – економічним достатком різна. Отже, якщо в класі існують підлітки із сімей різних СЕС, ймовірність кількості взаємних виборів між бідними та багатими збільшується, а матеріальний стан сім'ї впливатиме найменше.

В гімназії I ймовірність взаємних виборів між підлітками різних прошарків може бути різна, але все – таки найчастіше товаришують підлітки середнього

та високого СЕС і тому між ними переважають взаємні вибори. Ми це пояснюємо тим, що підлітки із сімей середнього та високого СЕС відрізняються своїм особистісним сприйняттям та сприйняттям колективу, бажанням мати більш відкриті стосунки, чому сприяє вивченість у собі та доброзичливе ставлення до оточуючих, так і для колективу ці підлітки являються більш цікавими.

Також помічено, що найменша кількість взаємних виборів серед підлітків із сімей низького СЕС. Навіть в ЗОШ, де кількість таких сімей найбільша, лише в поодиноких випадках підлітки з низьким СЕС товаришують між собою. Тобто кількість взаємних виборів між підлітками із сімей низького СЕС становить 4,1%. В ЗОШ існує лише три взаємних вибори між підлітками із сімей з низьким СЕС: два із них по принципу «хоч би з кимсь», оскільки ці учні відносяться до низького рівня соціометричного статусу в класі, а третя пара буде достатньо приятельські стосунки. Діти із сімей низького СЕС мають найменшу кількість взаємних виборів - 13% із всіх можливих варіантів.

Найменший коефіцієнт взаємності має 8А ЗОШ та 8В гімназії І. Це єдині класи, які мають в своєму складі учнів із сімей лише низького та середнього СЕС. Отримані результати наводять нас на думку про те, що в разі наявності в колективі лише підлітків із низьким та середнім СЕС зменшує кількість взаємних виборів в класі, що призводить до меншої згуртованості класу, втрати його референтності для окремих учнів, а виховний вплив ускладнюється.

Найбільший коефіцієнт взаємності в 7В (40%) та 8А (41%) класах гімназії І, до того це єдині колективи, де можливі взаємні вибори між бідним та багатим. Отже, найбільша кількість взаємних виборів дає змогу відчувати весь спектр взаємин не залежно від матеріального положення підлітка.

Підлітки із сімей високого СЕС мають набагато більше взаємних виборів – 46 пар, що становить 27% із всіх можливих взаємних виборів цього статусу. Вони будують стосунки як з рівними собі по статусу, так і з підлітками з середнім СЕС. В цих колективах достатньо високі коефіцієнти взаємності, але вони не завжди вказують на згуртованість колективів. Так, у 8Б гімназії ІІ та 7А ліцею високі відсотки коефіцієнту взаємності набрали саме взаємні вибори між багатими та багатими, і середніми та середніми, а з єдиною дівчинкою із сім'ї низького СЕС взаємних стосунків немає.

Тому далеко не всі стосунки можна назвати дружніми. Так при індивідуальному спостереженні видно, що взаємний вибір частіше обумовлено приємним проведенням часу, а не щирими відкритими стосунками. Також причиною може бути бажання об'єднатися проти когось: вчителя, однокласників, когось «гіршого» за себе. Дійсно, взаємні вибори є серед підлітків високого СЕС, але ними може рухати прагматичне ставлення один до одного, відчуття конкуренції та конфліктність.

Таким чином, в колективах підлітків ІІ виду можливі різноманітні міжособистісні стосунки між підлітками різних СЕС, які найменше залежать від матеріального достатку. Тоді, як в колективах І виду кількість взаємних виборів найменша. А в колективах ІІІ виду кількості взаємних виборів

збільшується, але вони не завжди будуються відкрито на засадах справжньої дружби, тут має місце висока конкуренція.

Для аналізу статусної структури класу суттєвим діагностичним показником являється «індекс ізольованості» - відсоток членів класу, що опинилися в низькій статусній категорії. Таблиця №4 демонструє співвідношення цих двох показників.

Таблиця № 4

Індекс ізольованості підлітків в шкільних колективах

Навчальний заклад	ЗНЗ		Гімназія I						Гімназія II		Ліцей	
	8А	8В	7А	7Б	7В	8А	8Б	8В	8А	8Б	7А	8А
Клас												
Вид колективу	I	II	II	II	II	II	II	I	III	II	III	III
Індекс ізольованості (%)	14	17	13	11	12	15	13	14	22	12	22	14

Найбільші відсотки ізольованих підлітків в двох класах III виду, де кількість досліджуваних із сімей високого достатку набагато більша. Хоча ми не можемо остаточно стверджувати, що саме СЕС являється головним чинником у тому, що кількість ізольованих дітей тут найбільша. Мають місце ще й особливості навчального процесу в закладах: спеціалізація на профілі, рейтинг навчання, недавня «перетасовка» класних колективів та інше, які в свою чергу теж ведуть до притаманних особливостей колективів III виду: постійного порівняння себе з іншими, високої конкуренції та бажання зайняти «краще місце». Коріння високої конкуренції в цих колективах обумовлене з одного боку індивідуальними особливостями самих підлітків та їх сімей, а з іншого – особливостями навчально-виховного процесу. Важко судити, наскільки явище високої конкурентоспроможності підлітків високого та середнього СЕС шкільних колективів III виду добре чи погане в умовах сучасного швидкозмінного світу, але остаточно зрозуміло те, що відсоток ізольованих дітей в цих колективах збільшується.

Середнє арифметичне значення індексу ізольованості учнів у навчальних закладах I виду дорівнює 14% , в II - 13,3% і в III - 19,3%. Таким чином найменше ізольованих дітей в навчальних закладах II виду, який підтверджує той факт, що в колективах цього виду міжособистісні стосунки будуються на засадах взаємності та відкритості, оскільки тут найбільшим чином є можливість міжособистісного спілкування між підлітками різного матеріального достатку. Разом з тим, значно більше середнє значення ізольованих дітей в колективах III виду, що ще раз говорить про складність взаємин в цих колективах. В колективах I виду частіше опиняються в несприятливих стосунках підлітки з педагогічною занедбаністю, розумовою відсталістю та інших категорій, що начебто відмежовує їх від життя свого колективу.

Висновки.

Соціально - економічний статус сім'ї (СЕСС) є реальним фактором впливу на соціометричний статус підлітка в класі. За отриманими результатами соціометрії обстежуваних підлітків 7 – 8-их класів менш популярними в колективі є підлітки із сімей з низьким соціально - економічним положенням сім'ї, збільшується популярність підлітків разом із підвищенням рівня статусу родини. (Зрозуміло, що такий зв'язок опосередкований суб'єктивними та об'єктивними умовами виховання).

Статусна структура класу суттєво залежить від співвіднесення представлених у класному колективі рівнів соціально – економічного статусу сім'ї учнів. Найбільш сприятливі умови для розвитку учнів класу створюються, коли в них переважає представленість сімей середнього СЕС за рівної кількості низького та високого статусу.

Проблемна ситуація для дітей із сімей низького соціально – економічного статусу створюється у випадку, коли в класі переважає представленість сімей середнього і високого СЕС. У цьому випадку, діти з сімей низького статусу, як правило, відчують на собі нехтування з боку однокласників.

За будь-якого представництва у класі сімей різного СЕС непоодинокі випадки, коли непопулярні в класі підлітки із сімей високого СЕС вдаються до неконструктивних форм адаптації до класних цінностей: вимушено приймають правила класу, при тому що власні установки залишаються попередніми, або займають позицію відвертої конфронтації.

Викладені в статті результати щонайменше вказують на актуальність осмислення методів виховання підлітків з урахуванням сьогоденних реалій щодо складу класних колективів.

Література

1. Гараніна Г. Соціальна трансформація та зміна ціннісних орієнтацій // Соціальна психологія №1 2009, с. 54
2. Горяйнова В.А. Социально–экономические основы эффективности школ: взаимосвязь ресурсов и образовательных результатов: автореф. дис. на соискание научной степени канд.эконом. наук. - Санкт – Петербург, 2012. – 29 с.
3. Журавлёв А.Л. Нравственно–психологическая регуляция экономической активности. – М., 2003. – 436 с.
4. Журавлёв А.Л., Дробышева Т.В. Методология исследования феноменов экономического сознания формирующейся личности (на примере представлений о бедном/богатом человеке) // Общие вопросы экономической психологии. Психология в экономике и управлении 2009, №2.
5. Реан А.А., Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология. – СПб., 2008. – 574 с.

В статтєе рaссмaтривaється вплив соціaльно–економічного стaтусу сeм'ї нa стaновлєння соціометричного стaтусу пoдрoсткa в клaссє, aнaлізуєтьс'я зв'язaні з цим внутрєнніє процєси функціoнувaння стaтусної стpуктyри клaсa в цєлoм. Видєлєнніє в ісслєдoвaнні зв'язи і

определенные закономерности усиливают понимание межличностных взаимоотношений подростков в современных учебных коллективах.

Ключевые слова: *социально – экономический статус семьи, социометрический статус ученика, взаимоотношения одноклассников.*

In the article it is examined the influence of the socio-economic status of the family on the formation of adolescent sociometric status in the class, and analyzed relating to it internal processes of functioning of the status structure of the class in whole. Defined in the research connections and certain patterns enhance the understanding of the adolescents' interpersonal attitudes in the modern groups of pupils.

Key words: *socio-economic status of the family, sociometric status of the pupil, relationships of classmates.*

С.М. Заболотний

ПРОБЛЕМИ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА НАВЧАННЯ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВІЙСЬКОВО-ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР УКРАЇНИ

У статті розглядаються проблеми виявлення найбільш придатних претендентів на набуття професії у навчальних закладах правоохоронних структур та прогнозування в них майбутньої професійної успішності.

Ключові слова: *професійно-психологічна придатність, професійний відбір.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасних умовах розвитку суспільства та ствердження основ незалежності України як демократичної, правової, соціальної держави важливе значення отримують завдання, пов'язані з забезпеченням державної безпеки. У цьому аспекті суттєвого значення набуває робота щодо підвищення вимог до кадрового потенціалу правоохоронних органів.

Як відзначають багато дослідників, виконання функціональних обов'язків у військово-правоохоронній сфері супроводжується наростанням впливів на особистість військовослужбовця різноманітних деструктивних та інших несприятливих факторів, що знижують, а подекуди і взагалі унеможливають якісне виконання службових завдань. Одним із ефективних шляхів діяльності щодо вирішення задачі з комплектації особового складу силових структур, зокрема Державної прикордонної служби (ДПС) України висококваліфікованими фахівцями, здатними ефективно виконувати завдання, які перед ними стоять, забезпечуючи при цьому неухильне дотримання прав і свобод людини, захист законних інтересів фізичних та юридичних осіб від злочинних та інших протиправних посягань, безпосередньо пов'язане з впровадженням у практику роботи з персоналом правоохоронних органів